

ZPRAVODAJ LDS

Interní bulletin Liberálně demokratické strany

ročník 4

číslo 5

LDS a OH

Vzhledem k nové situaci, která se vytvořila po rozkladu Občanského fóra a zvláště po ustavení Občanského hnutí, zasílá vedení strany organizacím LDS toto stanovisko:

I.

1) Rozdílnost OH a LDS je založena v celém jejich vývoji. Mají podobný "původ" - v disentu. Liší se v tom, že LDS - Demokratická iniciativa vznikla jakožto politické hnutí a pak strana, zatímco disidentický kádr OH se rekrutuje z Charty 77, založené na ideologii apolitické politiky. Po 19. prosinci byli členové LDS a apolitičtí aktivisté Charty 77 společně v OF; přestože patřila k zakladatelům OF, LDS nemohla vyvíjet tehdy významnější činnost, protože už tehdy byla zařazena v druhořadě, nic neříkající, tzv. politické komisi.

2) Hnutí OF stálo v čele demokratických přeměn po listopadovém převratu. LDS zaujímal o opoziční postoj proti některým základním rysům OF vycházejícím v podstatě z teorie apolitické politiky:

a) Co se týče vnitřního uspořádání, byla jejím důsledkem chaotická "organizační" výstavba, v níž byly institucionální vertikální vazby nahrazeny přímou demokracií (sněmy a pod.) Vedení OF pak ochotně provádělo typickou kabinetní politiku. Vzhledem k významu a síle OF pak rysy anarchismu a kabinetní politiky vyzařovaly do celé společnosti.

b) Kabinetní způsoby byly nutné vzhledem k povaze politiky vedení OF a vzhledem k tomu, kdo byli její tvůrcové. Díky vysokému počtu reformních komunistů v řadách Charty 77 a jejich takřka všeobecnému přesvědčení, že právě jim za jakýchkoli okolností náleží vedení čehokoli, se těmito lidem podařilo proniknout i na velké množství mocensky exponovaných míst v exekutivě, státním i komunálním aparátu. Vznikl tak typický radikálně revoluční establishment, který byl jednak základnou pro obě volební kampaně, jednak nadále funguje a posiluje se bez ohledu na výsledky voleb a pokračující diferenciaci společnosti.

c) Základem radikálně revolučního establishmentu bylo omezení politického pluralismu na koaliční spolupráci s KSČ a se stranami bývalé Národní fronty při drastickém potlačení existence nových politických stran. V praxi to mělo pochopitelný důsledek v podpoře státně monopolistických tendencí.

d) Časně vzniklý rozpor mezi skutečností a původními, spontánními a neujasněnými představami společnosti řešilo vedení OF populistickou radikální ideologií. Svou vírou v samospasitelnou moc "historické spravedlnosti", která nahradí každodenní trpělivou práci, navazovala na revoluční marxismus, bagatelizovala překážky a obtíže demokratického vývoje, různost sociálních, regionálních a národních zájmů, stejně jako obtíže vyplývající ze socialistické minulosti společnosti. Naopak zase zveličovala možnosti tzv. celonárodní jednoty a v důsledku toho také možnosti trvání a vládnutí Občanského fóra. Tato ideologie opravdu pomohla uměle prodloužit život OF.

II.

Po červnových parlamentních volbách LDS z OF vystoupila. Záhy poté nastala diferenciaci uvnitř OF, zadržena již jen komunálními volbami.

1) Pro pochopení charakteru Občanského hnutí je důležité uvědomit si **příčiny této diferenciaci**. Neuspěla jí vůle nynějšího OH. Naopak. Právě jeho aktivisté mají obsazen zdaleka největší počet pozic jak ve vládách a předsednictvech FS a ČNR, tak ve sdělovacích prostředcích a podobně. Aby si je mohli udržet, potřebovali co nejdélejší trvání jednoho jediného Občanského fóra. Ale mimo řady stoupců dnešního OH rostla pravice opozice, a to z těchto příčin :

a) Spolu s tím, jak se neustále zvětšovala vzdálenost mezi stále obtížnější skutečností a populistickou ideologií, stávala se očividnější manipulace vedení s "členy" (správně přívrženci či stoupci). Pro mnohé z nich bylo rozpoznání manipulace prvním mocným impulsem k rozchodu, k osamostatnění. A protože lidé považovaní za manipulátory (Rychetský, Jičínský, Kučera, atd.) byli a jsou orientováni výrazně levicově, byl to impuls zleva **doprava** (bohužel v důsledku toho nemají politicky méně vyspělí aktivisté příliš jasno, co to pravice vlastně je).

b) Víceméně stabilní spolupráce aktivistů dnešního OH s krajní levicí, s bývalými, popřípadě dnešními komunisty (projevuje se stále zřetelněji i v parlamentních jednáních a hlasováních : otázka rekonstrukce předsednictva, lustrace, jednání o zákonu o půdě, o strategickém plánování, o průběhu ekonomické reformy a jiné) přiměla politicky uvažující, občansky nebo liberálně orientované aktivisty OF k tomu, aby se od této politiky distancovali. Směr je znovu - **doprava**.

2) Tato pravice kriticky reflektovala minulost Občanského fóra po **organizační stránce** a dospěla k závěru, že je třeba změnit formu poloanarchistického, rozpadajícího se hnutí a vytvořila místo ní politickou stranu. Tak vznikla Občansko demokratická strana a souběžně s ní se z OF vyčlenila i strana, nebo spíše politický klub, Občanská demokratická aliance. Přes mnohé rozdíly (např. postoj ke státoprávnímu uspořádání a j.) jsou to pro liberální stranu přírození partneři a spojenci, mimo jiné proto, že základem jejich hospodářského programu je ekonomický liberalismus.

3) OH tedy představuje pestrou směsicí lidí a směrů, všech těch, kteří **zbyli** po odchodu ODS a ODA. Tyto směry, například také marxistický, reprezentovaný Petrem Uhlem, všechny nějak navazují na bývalé OF: na formu volného sdružení, na manipulaci s členstvem a na kabinetní politiku, na spolupráci s krajní levicí atd. OH ovšem také sdružuje velký počet vládních a parlamentních činitelů. Při svém založení využilo zejména svých zahraničních styků (předseda OH je ministr zahraničních věcí) k tomu, aby si OH vynutilo **image politického liberalismu**. Nelze ovšem vyloučit, že některé z politických osobností, které jsou dnes v OH se mohou v budoucnu projevit jako liberálové, v zásadě je však nepochybné, že OH se zastřešilo vignetou politického liberalismu čistě formálně.

III.

Vedení LDS bude i nadále udržovat kontakty se stranami středu a demokratické pravice. Neodmítá ani kontakty s jinými silami, tedy ani s OH. V duchu své dosavadní linie však klade hlavní důraz na nezávislost své politiky.

Z parlamentu

K ekonomické reformě

Na 15.společné schůzi sněmoven vystoupil v rozpravě, při níž byl několikrát napaden průběh ekonomické reformy, poslanec LDS Emanuel Mandler. Ve svém projevu se zastal ministra financí Václava Klause proti výpadům z řad levicových poslanců. Pozastavil se nad tím, že se od tohoto ministra žádá příliš mnoho, totiž aby v co nejkratší době spravil pomocí ekonomických nástrojů to, co zde násilím, korrupcí a loupením za 40 let zničila komunistická strana. Na adresu komunistických poslanců E.Mandler v této souvislosti řekl, že přednášet své názory na reformu by pro ně měla být především otázka vkusu.

S E.Mandlerem byl v den tohoto vystoupení také odvysílán rozhovor ve státním rozhlase. E.Mandler zde řekl, že ekonomická reforma je prvním skutečně sociálním činem státu po čtyřiceti letech.

K lustracím

24.května vystoupili na plénu FS oba poslanci LDS k otázce zveřejnění výsledků lustrací. Toto zveřejnění podpořili, neboť jde o jediný prostředek, který by uchránil společnost tohoto zdroje napětí. Prohlubuje se tak a prodlužuje permanentní revoluční situace, která je pro demokracii jedním z největších nebezpečí.

Nové strany stále bez prostředků !

Na nedávné tiskové konferenci zveřejnili zástupci LDS, RU-SB a některých dalších stran petici adresovanou předsednictvu Federálního shromáždění. Iniciátorem petice byla LDS.

V současné době se ve FS připravuje projednání zákona o politických stranách. Je ho zapotřebí : měl by přispět k vytvoření takové politické struktury státu, která bude spolehlivou základnou pro demokratický vývoj naší společnosti.

Současná politická struktura země je však natolik chaotická a nelogická, že ji nelze upravit jediným zákonem. Ve dvojích volbách loňského roku se pochopitelně prosadily - kromě dnes již neexistujícího OF - zejména komunistická strana a strany bývalé Národní fronty. Pochopitelně : na rozdíl od stran vzniklých po 17. listopadu, které neměly k dispozici organizační strukturu, sekretariáty, noviny, časopisy atd., byly tyto aktivistické strany zaopatřeny všemi potřebnými náležitostmi, a to především proto, že byly po celá desetiletí komunistického panství dotovány ročně desetimilionovými částkami ze státního rozpočtu. Volbami, do kterých vstoupily nové strany většinou bez základního materiálního zabezpečení - a tedy i bez vyhlídek na úspěch - se rozestup mezi "starými" a novými stranami ještě zvětšil.

Nové strany, přestože jsou ve velké většině demokraticky zaměřené, nedostaly až dosud příležitost, aby se uplatnily v politickém životě státu. Chápu, že je třeba, aby se nová, stabilní politická struktura vytvořila selektivně na základě soutěže politických organizací, nemohou však souhlasit s postupem, který je přitom diskriminuje. Demokratické soužití se asi v politice neobejde bez základního receptu : rovné podmínky pro všechny. Žádáme, aby zákonné úpravy konečně tyto rovné podmínky v politickém životě nastolily.

Navrhuje, aby se tak stalo podle následujících zásad : 1. Stávající volební zákon by měl být urychleně novelizován odstraněním nebo snížením pětiprocentního volebního cenzu.

2. Jednorázová státní podpora ve výši 1 mil. Kčs nechť je vyplacena na každé politické straně, která byla zaregistrována v období od 17. listopadu 1989 do parlamentních voleb a v současné době prokazatelně vyvíjí činnost.

3. Tato částka bude vyplacena z rezerv státního rozpočtu a uhrazena do dvou let výnosem z prodeje nebo pronájmu části majetku, který byl zabaven komunistické straně zákonným opatřením FS ČSFR.

4. Na obdobném základě se má stát vypořádat s politickými organizacemi, které celé nebo jejich části působily v rámci občanských iniciativ za autoritativního režimu a v současné době prokazatelně vyvíjejí činnost.

Zprávy

Mezistranická jednání

Na přelomu května a června se uskutečnilo jednání představitelů LDS a ODS. Za ODS se jednání zúčastnil místopředseda strany dr. Macek, za LDS E. Mandler a B. Doležal. Během rozhovorů se projevil nesoulad v přístupu k některým závažným politickým otázkám. Šlo především o problém financování politických stran a volební systém. ODS bude podle slov dr. Macka trvat na většinovém volebním systému a nehodlá podporovat financování stran státem. Naopak podporuje tezi, podle níž by strany měly získávat prostředky vlastním podnikáním. To LDS považuje za nepřijatelné překrývání politické moci s ekonomickou. Závažný by byl také dopad na rozvoj politické struktury v naší zemi. Výsledky jednání zproblematizovaly možnost spolupráce obou stran.

Na půdě Federálního shromáždění se také uskutečnilo první oficiální jednání představitelů LDS E. Mandlery a B. Doležala s představiteli VPN J. Kučerákem a M. Šútovcem. Přesto, že jednání mělo spíše seznamovací charakter, jmenovalo VPN na své následující tiskové konferenci naši stranu jako jednoho ze svých českých politických partnerů.

Návštěva z FPÖ

V pátek 17. května navštívila ústředí moravskoslezské organizace LDS třináctičlenná delegace dolnorakouské FPÖ, sesterské liberální strany Rakouska, v čele se svým předsedou panem Hinkrmayerem. Po přijetí delegace na brněnské radnici proběhlo jednání s moravskoslezským výborem naší strany. Jednání probíhalo paralelně ve třech pracovních komisích. Šlo o komisi politickou a organizační, dále o komisi, jež se zabývala otázkami komunální politiky a rekvalifikace v našich podmínkách a nakonec úzce specializovaná skupina řešící problematiku čištění vod. Na závěr se rakouští přátelé setkali se členy brněnské organizace LDS a také moravskými představiteli spřátelených stran. Úzká spolupráce mezi moravskou LDS a dolnorakouskou FPÖ bude pokračovat mimo jiné návštěvou našich členů v Rakousku a také zprostředkováním prohlídky jaderné elektrárny v Dukovanech pro odborníky rakouské strany.

* Krátce po květnovém sněmu OH se setkala s poslanci Liberálně demokratické strany ústřední tajemnice německé FDP paní Schmaltz-Jacobsenová. Při svém vystoupení na sněmu mimo jiné připom-

čela, že FDP v Československu spolupracuje s LDS. Vyzvala však také ke spojování "všech liberálních sil". Jednání s našimi poslanci se proto týkalo především rozdílu mezi LDS a OH v politickém profilu. Titulní text tohoto čísla Zpravodaje ukazuje, že jde o rozdíly principiální.

VÝZVA ÚSTŘEDNÍHO SEKRETARIÁTU

Ústřední sekretariát LDS v Praze se nadále zabývá aktualizací evidence členů. Poslední akcí bylo rozeslání stručného dotazníku na korespondenčním lístku všem členům, s nimiž nemělo ústředí kontakt přímý nebo zprostředkovaný místními organizacemi.

Sekretariát zaznamenal v poslední době zvýšený počet nových členů v nejrůznějších místech působení strany a dokonce i v místech, kde dosud LDS potřebnou základnu k činnosti postrádala. Centrální evidenci je nutné neustále doplňovat o přírůstky v oblastech. **Ústřední sekretariát proto prosí všechny tajemníky nebo aktivisty oblastních a místních organizací, aby na adresu ústředí zaslali buďto originály nebo (v případě, že je sami archivují) fotokopie přihlášek nových členů.** Sekretariát rovněž očekává požadavky na zaslání nových blanketů přihlášek organizacím.

Programová komise v Brně

V Brně se začala scházet programová komise LDS vytvořená z iniciativy moravsko-slezského výboru strany. Zváni jsou na ni poslanci, členové zastupitelstev a všichni zájemci. Úkolem komise má být formulace jednotlivých bodů nového programu a výběr možných variant.

Zlín : nová organizace LDS

Nová místní organizace byla založena ve Zlíně. Jejím předsedou se stal ing. Ivo Horňák, tiskovým mluvčím p. Josef Mikulička. Společně s některou jinou demokratickou stranou uspořádá ještě během června naše nová organizace svoji první veřejnou schůzi.

Další zprávy:

* 15.6. se v Brně uskuteční školení pro hospodáře a funkcionáře jednotlivých místních organizací.

* 1.6. navštívila libereckou oblastní organizaci LDS delegace severobavorské FDP v čele se svým předsedou panem A. Malzerem. Při přátelské diskusi s našimi libereckými členy byla dohodnuta další spolupráce.

* 22.5. uspořádalo brněnské Liberální fórum setkání s podnikateli ze sdružení "Junior chamber s International". Setkání se zúčastnili zástupci brněnské radnice a brněnští podnikatelé.

* Počátkem června odjeli tři členové LDS - dr. Peřina z Českých Budějovic, ing. Štěrba z Prahy 3 a pan Oulehla z Třebíče na seminář do Portugalska. Tématem semináře, který organizuje portugalská odbočka FNSt, je mezinárodní liberální hnutí.

Člen moravsko-slezského výboru LDS ing. Nykodým byl ve stejné době na studijní cestě ve Švédsku. Týkala se problému nezaměstnanosti a organizovala ji švédská liberální nadace LUC.

* Předseda českobudějovické oblastní organizace LDS M. Fleischman, zahraniční tajemník LDS V. Ruml a člen v.v. M. Litomiský se zúčastni-

li konference dolnorakouské FPÖ v Gmundenu. Setkali se s předsedou zemské organizace panem Achtzem a také s předsedou parlamentního klubu FPÖ panem F. Frieschenschlagerem.

* 27.5. uspořádal Klub demokratické pravice v Hradci Králové (LDS, KDS a RU - SB) setkání s představiteli ODA a KAN, Setkání se zúčastnilo na 300 osob.

"Všichni si znovu musíme klást otázku, jak má opravdu vypadat svobodná společnost a jak se má svým uzpůsobením chránit proti možným recidivám autoritářství. Pokud při takových úvahách dojdeme ke svobodě lidského individua - nikoli pouze ve smyslu, že je jí zapotřebí, ale že je přímo základní politickou hodnotou, kterou je třeba bezodkladně prosazovat ve všech oblastech života a neustále chránit, pak jsme již na počátku liberálního pojetí politiky."

Emanuel Mandler

ZPRAVODAJ č. 5 ,

vydává Liberálně demokratická strana pro svoji vnitřní potřebu
Informace zpracoval Pavel Šafr.

Adresa : Ostromečská 3, 130 00 Praha 3 - Žižkov

Telefon : (02) 798 63 12, (02) 798 70 88

Uzávěrka 14. června 1991

Liberalní demokraté proti vývozu zbraní

Relikt minulosti

PRAHA (jed, jc) — Tisková konference Liberálně demokratické strany za přítomnosti poslance ČNR Karla Štindla a organizačního tajemníka LDS Michala Jankovce proběhla včera v Obecním domě.

Liberalní demokraté považují předsednictva zákonodárných sborů za relikty autoritativního režimu obdřené nadbytečnými pravomocemi a požadují jak strukturální, tak personální změny. S tím je implicitně spjat požadavek změny předsednictva výborů.

LDS považuje jakékoli další oddalování obnovy zemského zřízení v ČR za škodlivé a plně podporuje zásadu samosprávy přírodních celků.

Zástupci LDS na tiskové besedě potvrdili svůj postoj k osobnosti A. Dubčeka — vystupovali již dříve proti jeho zvolení do funkce předsedy FS.

Prodej tanků do Sýrie označil Karel Štindl jako »schůdné východisko ze zoufalé situace«, ale LDS toto východisko považuje za mylné, protože může způsobit značné hospodářské i politické škody. Výhrady jsou především k cílové zemi vývozu.

K otázce případného odvolání ministra zemědělství Bohumila Kubáta Štindl uvedl, že toto nepovažuje v současné době LDS za vhodné vzhledem k vyšetřování »aféry Slušovice«. Na otázku, je-li ministr Kubát zárukou objektivního vyšetřování, řekl, že neví a že společně na hodnocení vládních stran, účastnících se »kabinetních jednání«. Na adresu nejen ministra Kubáta, ale i ministryně Štěpánové však prohlásil, že by ministři měli být loajální vládě. Existenci dohody na podporu ministra Kubáta, která by se LDS účastnila, Karel Štindl nepotvrdil.

Na závěr tiskové besedy uvedl Michal Jankovec zprávu o členské základně LDS — v současné době má asi 4000 členů, 180 místních organizací, 5 poslanců v ČNR a 2 ve FS. LDS by souhlasila s navrhovanou volební koalici ODA—ODS—KDS—LDS.

Toho času nevhodné

Praha (pen) - Liberálně demokratická strana je pro rekonstrukci předsednictev zákonodárných sborů, pro uzákonění úpravy jejich struktury a pravomocí. Od počátku byla a je proti tomu, aby byl A. Dubček předsedou FS. Na včerejší tiskové besedě vyjádřili představitelé LDS rovněž názor, že by v situaci, kdy se B. Kubát angažuje ve vyšetřování případu Slušovice, nebylo vhodné jeho odvolání. Připustili však, že v této věci je kompetentní především ministr vnitra ČR T. Sokol. Místopředseda LDS, člen předsednictva ČNR K. Štindl v záležitosti B. Kubáta připustil, že liberálové jako malá a nevládní strana mají o ni jen zprostředkované informace. »Nevím, zda premiér Pithart s odvoláním B. Kubáta do předsednictva ČNR vůbec přijde. Poměr hlasů pro Kubáta a proti němu je totiž v předsednictvu asi půl na půl,« řekl K. Štindl a připojil, že schůze předsednictva ČNR nebyla dosud svolána. Liberálové prý svůj postoj k B. Kubátovi s nikým nekoordinují. Leccos však může naznačovat Štindlovo sdělení, že LDS považuje za perspektivní spolupráci s ODA, KDS a ODS.

Dvakrát »ano« pro B. Kubáta

(rh): Vrcholná reprezentace Občanského hnutí jednala v pátek na zámku v Lánech, a tak měl tajemník republikové rady OH L. Kinšt poměrně snadnou úlohu. V otázce funkce místopředsedy české vlády OH podporuje kandidaturu V. Stráského (ODS), který vhodně doplní ekonomický tým české vlády. Kladně se rovněž staví za setrvání ministra zemědělství B. Kubáta ve funkci, i když formy jeho jednání například v otázce českobudějovického Budvaru či Zemědělských novin vždy neodpovídaly obsahu. Poslanecký klub OH má nyní 38 členů, zatímco ODS dokonce 41 poslanců, uvedl L. Kinšt, a pokud dojde k volbám nového předsednictva parlamentu, nebude OH hlasovat proti Z. Jičínskému.

★ ★ ★

V prohlášení předsednictva Liberálně demokratické strany je radikální požadavek rekonstrukce vrcholných rozhodovacích a výkonných složek státu. Podporují rovněž rychlou restituci zemského zřízení v České republice. LDS je proti zvolení A. Dubčeka do funkce předsedy FS a naopak podporují B. Kubáta, ministra zemědělství. »Dohoda stran demokratické pravice je nyní spíše konzultativním orgánem,« prohlásil na setkání s novináři K. Štigl, člen předsednictva ČNR, a liberálové, kteří mají zhruba čtyři tisíce členů, spíše sázejí na koaliční spolupráci s KDS a ODA.

OHLASY DENTRU NA TISKOVOU

KONFERENCI LDS 10.5. 1991

LDS postoj nemění

PRAHA (mag) — Zástupci Liberálně demokratické strany včera na tiskové konferenci novinářům připomněli, že vystoupili již proti zvolení A. Dubčeka do funkce předsedy FS a nehodlají na svém postoji nic měnit. Na opak odvolání ministra zemědělství ČR B. Kubáta z funkce nepovažují nyní v souvislosti s vyšetřováním kolem Slušovic za vhodné. LDS nesohlasí s prodejem tanků do Sýrie, který má, že podle ní má vážné důsledky do budoucna, kritizuje oddalování zemského zřízení v ČR a nadbytečné pravomocí předsednictev zákonodárných sborů. Na otázku Svobodného slova, jaké je asi poměr hlasů pro a proti B. Kubátovi v předsednictvu ČNR a které pravomocí předsednictev zákonodárných sborů jsou nadbytečné, odpověděl místopředseda LDS K. Štindl (současně i člen předsednictva ČNR): »Hlasů pro a proti B. Kubátovi jsou v předsednictvu ČNR pravděpodobně vyrovnané. Za nadbytečné pravomocí předsednictev považujeme všechny, kromě organizačních.«

Návrhů na personální změny přibývá

O tomtež a přece jinak

PRAHA (jh). Naši zemi zachvátila vlna personalizace... J takového dojmu mohli nabýt ten, kdo se zúčastnil dvou včerejších tiskových konferencí: dopolední Občanského hnutí a odpolední Liberálně demokratické strany.

OH doporučuje, aby za onemocnělého místopředsedy české vlády F. Vlasáka nastoupil bývalý poradce předsedy vlády EP L. Stráský. Ve sporu ministr zemědělství ČR versus premiér stojí na straně P. Pitharta. Rovněž bude podporovat, aby ve funkci prvního místopředsedy FS setrval Z. Jičínský, přičemž přiléhá k jeho odborným kvalitám. Pokud

by byl odvolán a I. Sokol navrhovanou kandidaturu nepřijal (již tak učinil), o dalším vhodném nástupci představitel navádí. Bez zajímavosti nebyla otázka na dělení majetku OF. »Protože již dojde k dohodě, bude se muset rozhodnout jinak,« zněla odpověď. Zástupci OH se rovněž omluvili za to, že na ustávaní si nemohli zapomenout pozvat představitele Liberálně demokratické strany.

Tento fakt by mohl být důvodem do druhé, již zmíněné tiskové konference. Představitelé LDS zatím o zájmu k dialogu ze strany OH nic nevěděli, ale nevyhýbají se mu. LDS se domnívá, že kdyby nyní došlo k odvolání ministra zemědělství ČR B. Kubáta, mohlo by to vnést pochybnosti do úvah o následné vyšetření aféry kolem Agrokombinátu Slušovice. Novináři byli seznámeni a prohlášením předsednictva LDS, v němž se požaduje rekonstrukce zákonodárných sborů, státoprávního uspořádání a odvolání A. Dubčeka z funkce předsedy FS.

SLOŽENÍ EXEKUTIVY A PŘEDSEDNICTVÍ PARLAMENTU podle pátečního prohlášení Liberálně demokratické strany neodpovídá současnému rozvrstvení politické reprezentace. Současně s personální rekonstrukcí předsednictev zákonodárných sborů by podle stanoviska LDS měla být projednána a uzákoněna jejich struktura a pravomocí. Zástupci LDS prohlásili, že vystoupili již proti zvolení A. Dubčeka do čela parlamentu a nehodlají svůj postoj k jeho osobnosti měnit.

Zadržitelný sestup A. Dubčeka

Současná politická scéna v naší republice je značně nevyvážená. Přiznačná pro to je situace v předsednictvu našeho parlamentu, který vznikl v době, kdy se pravice ještě nezačala formovat. Je zřejmé, že dnešní předsednictvo FS v čele s Alexandrem Dubčekem je levicové a řada jeho členů je pro pravidel nepřijímatelná. Proto nemohu pochopit, proč ODS ustupuje ze svých pozic, když souhlasí a tím, aby A. Dubček zůstal ve své funkci. Vedle toho oceňuji základové stanovisko IDS a pana Emanuela Mandleru, kteří od začátku nesouhlasili s kandidaturou A. Dubčeka do funkce předsedy FS.

Je na čase být něco bližšího o osobě A. Dubčeka a podívat se na některých událostech, které by mohly upravit v zapomenutí. Kvalifikovaně to učinily osoby nad jiné povolané: Petr Pithart ve své knize «Osmašedesátý» a Pavel Tigrid v knize «Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu».

Zdeněk Mlynář ve své knize «Měsíc přichází z Kremlo» nepopírá, že Saša měl milý úsměv, dobrotivou tvář a nekradl, ale nebyl ani návyka, ani nevládnoucí. Vždyť 14 let pracoval v mocenském aparátu po boku Novotného, znal železně a často svlékl zákony vládnoucích, byl o moc a inuiky. Nebyl žádným demokratem ani důstojným reformistou. Byl vřelým marxistou-leninistou.

Tomu nasvědčuje i způsob, jakým iragoval na obvinění Vasilu Biňka, který v interview, pokytl

nutím v roce 1985 západoněmeckému týdeníku Spiegel, uvedl, že na sklonku Pražského jara Dubček a jeho druzi připravovali koncentricky pro odpůrce praviceových sil (rozumějte pro Biňka a ostatní prosovětské internacionalisty). «ZIA pomluva», obradil se Dubček v listě, který zaslal Rudému právu (nikdy nevyšel, otiskl jej italský deník komunistické strany UNITA): «My dubčekovci jsme podali návrh na zřízení takových lágrů pro odpůrce socialismu». Bohému Sašovi zřejmě ani nepřišlo na mysl, že všechna byla hanbou a odsouzeníhodná. Ne — on ji hájil, protože plece odpůrci nebo i jen kritikové «socialismu» patřil za mlžse. Jak vidno, po sedmácti letech po svém pádu sentimentální Saša Dubček nic nepochopil, nebo pochopil šidělně málo. K oslavám 70 výročí Velké říjnové revoluce poslal do Moskvy blahopřejný list, jehož příjmem byl veřejně ohlášen a nepřijmání tím zaskočil Husáka.

Ještě před srpnem 1968 obšťoval Dubček generála Pichlíka na ústředí Sovětů. Smutná úloha celého vedení strany v čele s Dubčekem při podepsání pojupného Moskevského protokolu, kterým se legalizovala okupace, je všeobecně známa. Že existovala i jiná možnost, potvrdil František Křípěl, který tehdy protokol odmítl podepsat.

Potom už okupanti měli dost času na likvidaci výsledků obradného procesu. Nejdříve likvidovali opatření po srpnu 1968 nechali na těch nejpopsulárnějších. Inletativa obča-

ně zdola, vedená snahou podpořit vedení státu a strany, byla právě jimi odmítnuta. Angažovaní občané byli veřejně kritični a jejich úmysly zpochybňováni. Zvrácený vztah rychle se odvíjejícího vedení strany a státu vedl k surovému potlačení demonstrací při první výročí okupace. Tehdy podepsal Dubček jako předseda parlamentu zmocňovací zákony proti jakýmkoliv projevům opozice.

Jak je vidno dnes, myšlení A. Dubčeka, stejně jako řady reformatických komunistů, se nezměnilo. A. Dubček to dokumentuje svými výroků o inkryvané třetí česí k světlé budoucnosti, zřejmě zbarvené do rdžova. To, že se jedná o výroků z jeho zahraničních cest, zpochybňuje program federální vlády. Definitivní tečkou za osobností A. Dubčeka byla pro mnohé jeho podpora Vladimíru Mečiarovi. K tomu snad už není třeba komentáře.

Alexander Dubček byl na vrcholu obradného procesu v roce 1968 jedním z nejpopsulárnějších lidí v republice. Bylo přirozené, že po 17. listopadu 1989 se objevil znovu na politické scéně a byl boulivě uvítán. Do dnešního dne se mu dostalo uznání i zadostiučinění nejen u nás, ale i v cizině. Při většitě k životním osudům A. Dubčeka jsem přesvědčen, že by měl dnes uvolnit místo jednomu z minulostí nezastřených politiků. Nejen ve sportu, ale i v politice by měla platit zásada věšného odchodu do ústavní.

Jan Franěk

Předsednictvo na věčné časy?

V nedávném interview pro Právo lidu si první místopředseda Federálního shromáždění Zdeněk Jičínský povzdychl nad «mařením věčné práce parlamentu» některými poslanci. Myslel tím konkrétně Inletativu poslanců Liberální demokratické strany Emanuela Mandleru a Bohumíla Doležala na počátku a funkční omezení předsednictva našeho nejvyššího zákonodárního sboru. Je třeba říci, že tento návrh zákona šel značně nad rámec požadavků jiných praviceových stran o personální změny v předsednictvu, jež, mimochodem, rovněž prvního místopředsedu FS neuvádějí zrovna v nadšení.

Předsednictvo našeho parlamentu je čtyřčlenný orgán s rozsáhlými pravomocemi. Určuje pořadí projednávání zákonů, které přiděluje jednotlivým výborům. Vytváří plán zahraničních cest; to znamená, že má poslední

slovo v tom, kdo z poslanců kam pojedí, a zve jménem parlamentu zahraniční hosty do Československa. Sám disponuje s parlamentním rozpočtem. Nejbližší pravomocí je však možnost přijímat v době, kdy parlament nezasedá, tzv. zákonná opatření, která mají platnost zákona. Parlament je sice může při nejbližším zasedání pléna zrušit, čímž zákonná opatření ztrácejí platnost do budoucnosti, nemůže je však retroaktivně zrušit.

Pravomocí takové síle pro určitou skupinu poslanců jsou v rozporu se zásadou, platnou pro každý demokraticky zvolený zákonodárský sbor, totiž «jeden poslanec, jeden hlas». Poslanec, kteří byli zvoleni podle jednotného volebního klíče, si jsou rovni. Každý poslanec má za sebou své voliče. Je-liž hlas byl zvolen do parlamentu. Hierarchizováním poslanců jsou vlastně hierarchizováni i voliči. Hlas toho, jenž volil budoucího člena předsednictva, získává větší váhu, než hlas toho, kdo na svém volebním listku zahrhl »Jen« řadové poslance.

Systém mamutích předsednictev parlamentů s širokými pravomocemi je nesporným dědicem komunistického systému. V jeho pojetí bylo parlamentní předsednictvo hybnou pákou režimu k to-

talitnímu ovládnutí legislativy a parlament vlastně nahrazovalo. Bylo složeno z nejpověřenějších z prověřených, a předkládalo už předzvykané vládní návrhy k formálnímu odhlasování poslanci, kteří měli roll politického komparsu. Dnes už poslanci mají reálné pravomocí, které předsednictvo však přežívá. Mnozí jeho členové zaručte lpi na svých současných privilegích a neuvědomují si (a nebo uvědomují, s tím hůř pro ně), že hájí něco, co je jedním z charakteristických znaků tzv. sovětského politického modelu.

V západních demokraciích bychom museli dlouho hledat, než bychom našli něco, co se našemu »předsednickému« systému blíží (a to nejen na úrovni parlamentů, ale i vlády). V parlamentech buď žádná předsednictva neexistují, to tehdy, když organizační funkce přebírají plně funkcionáři, zaměstnanci parlamentu. Tam, kde předsednictva, či vedoucí orgány s jiným názvem, existují (například v Německu), se omezují na několik poslanců, kteří nemají žádné speciální pravomocí, ale jen organizační, případně koordináční roll. Vedle nich mohou existovat grémia, do nichž zástupci jednotlivých parlamentních klubů vybírají své zástupce a jež plní dohodo-

vací úlohu mezi jednotlivými politickými proudy. Rozhodně však v parlamentech demokratických zemí není žádnému omezenému kruhu poslanců světena, byl i omezená, legislativní role.

Poslanci Liberální demokratické strany Federálního shromáždění mají pravdu, když tvrdí, že některá demokratická pravidla se budou v naší zemi oživovat a obilženit. Zakusili to na vlastní kůži, když podali návrh, který by uvedl náš parlament do souladu s parlamenty tradičních demokracií, a se zlou se potázali. Doufejme, že legislativní rada federální vlády, k návrhu nejostřejší kritická, zapomena na učebnice ústavního práva z doby marxismu, a prostuduje si i nějaké jiné.

Martin Daneš

Občanské hnutí není liberální

Rozhovor s E. Mandlerem, poslancem FS a předsedou Liberálně demokratické strany.

Na nedávném ustavujícím sněmu se Občanské hnutí přihlásilo k myšlence politického liberalismu. Co na to říkáte jako předseda strany, která má slovo »liberální« v názvu? Cítíte názorovou blízkost s tímto hnutím?

»Začal bych osobním zážitkem: minulý pondělí v rozhlasové besedě, kde byli zastoupeni představitelé různých stran a politických směrů, jsem seděl společně se zástup-

cem OH, kterým nebyl nikdo jiný než Petr Uhl. S Petrem Uhlem jsme velcí političtí rivalové. Pochopitelně, já jsem liberál, on je trockista. Nyní tento trockista zastupuje »liberály« a mluví jejich jménem. Podle mého názoru je něco v nepořádku. Podobně před čtyřmi měsíci tuto dnešní liberálové nás, Bohumila Doležala a mě, vyloučili z poslaneckého klubu Občanského fóra. Je to podivné; kdyby cítili oni při-

buznost k nám, těžko by nás vyloučili. A třetí věc: na svůj ustavující sjezd nás, liberály, nepozvali.

My OH nevidíme jako liberály, ale jako skupinu, která je řízena výraznými osobnostmi z řad reformních komunistů. Oni se zřejmě cítí liberálními vzhledem k opravdovým komunistům. Takhle se vždycky reformní komunisté právem cítili. Být tolerantní, umírněnější, být přijatelnější lidem, se dá shrnout slovy »on je liberální«, ale nemá to nic společného s liberalismem v politickém smyslu, který je ucelenou koncepcí.«

Co podle vás přilákalo na ustavující sněm OH tolik zástupců liberálních stran ze západní Evropy, kteří navíc OH nabízeli politickou spolupráci?

»OH v tomto směru zjevně vynaložilo dost velké úsilí. Podalo se jim seznat je proto, že tyto lidé na Západě, a to nemluvím jen o liberálech, jsou poněkud zmateni, dezorientováni, pokud jde o politickou situaci u nás. Oni vědí, že celá demokratická revoluce byla liberální: proti autoritativnímu režimu postavila požadavky občanských, politických a hospodářských svobod. V jejím čele stáli mimo jiné lidé, kteří jsou dnes představiteli OH. Tito západní politici si nedovedou představit, že by například Jiří Dienstbier nebyl pravým liberálem.«

Myslíte si tedy, že se jedná ze strany zahraničních účastníků o určité nepochopení nuancí naší politické scény?

»Ano. Mnozí z nás, kdo hovoří

se západoevropskými pozorovateli politické situace v naší zemi, vidí jejich naprostou bezradnost. Oni vše zařazují do politických schémat, na něž jsou zvyklí, a ono to do nich vůbec nezapadá. Jak by to do nich zapadalo, když tady byla jediná síla - OF, kterou právě lidé z dnešního OH uměle udržovali při životě, aby naplnili své osobní zájmy, totiž obsadit a udržet co nejvíc mocenských pozic ve vládách, ale i ve sdělovacích prostředcích a jinde. Svůj postup kryli pseudoliberálními frázemi a dnes se tedy naše politická scéna těžko ze Západu dešifruje. Ona se ostamě těžko dešifruje i mnohým lidem u nás.«

Hodně se mluví o plánované rekonstrukci předsednictva FS. Jaké je stanovisko LDS například v otázce návrhu na odvolání A. Dubčeka z funkce předsedy FS?

»Ta věc s Dubčkem je velice závažná. Bude-li rekonstruováno předsednictvo, bylo by pro nás velmi zvláštní, kdyby tam pan Dubček měl zůstat. Já vím, že taktické ohledy v tomto směru jsou velice závažné. Jsou to však ohledy pouze taktické a myslím si, že zacházejí moc daleko.

Zdůvodnil jsem v parlamentě, proč se liberálové domnívají, že by Dubček neměl být nadále předsedou FS. Především proto, že je to osobnost, která si od začátku do konce uchovála prioritu zájmů komunismu, i když liberálního, nad zájmy obyvatelstva. Je to tvrdé, říkat to takhle, ale je to tak. My jsme nebyli pro to, aby představitel re-

formního komunismu zůstal na čele nejvyššího zákonodárného sboru, a nejsme pro to ani teď.«

A k otázce vlastní rekonstrukce předsednictva FS? Vy jste se nedávno vyslovil za úplné zrušení předsednictva. Mohli byste tento svůj krok nějak vysvětlit?

»My jsme si mysleli, že předtím, než se přikročí k jakýmkoli personálním změnám v předsednictvu, mělo by se předsednictvo rekonstruovat funkčně. Ten 44členný kolos by se měl zrušit a vytvořit předsednictvo, či orgán s jiným názvem, s funkcí přísně omezenou na organizační záležitosti. Tak je tomu všude jinde. V parlamentě náš návrh prošel v jediném výboru, ostatní byly rezolutně proti, a federální vláda jej dokonce označila za nedemokratický.

My jsme po tom všem svůj návrh stáhli zpět, aby nebyl zamítnut, a my jej mohli, až k tomu situace uzraje, podat znovu. Rádi bychom to udělali co nejdříve, protože se domníváme, že pouhá personální rekonstrukce, která je samozřejmě nutná, nestačí. Sama struktura je totiž stará: je to orgán, který přežívá z dob komunismu, ale i když tam přijdou noví lidé, zvyknou si a začnou ho využívat ke svým zájmům. Ty záměry nejsou pak nevyhnutelné v duchu demokracie.«

Jde tedy o to, aby po přijetí nové ústavy ty ústavní zákony, které určí podobu přístihu parlamentu, stavěly na odlišných základech ...

»Je jasné, že o ústavně právních záležitostech se rozhoduje nyní. Jsme bohužel v situaci, kdy spousta demokratických pravidel musí být oživena, protože je zasuta pod tíhou 40 let komunismu. Někdy to i trochu bolí. Ta organizační přeměna předsednictva FS asi bolet bude.«

Ptal se Martin Daneš

Marxista a liberál

Rozhovor s Petrem Uhlem, poslancem FS

Při rozpadu klubu OF několik poslanců přešlo k sociální demokracii. Nelákalo Vás to jít s nimi?

«Lákalo, ale neudělal jsem to, i když názorově jsou mi mnohé postoje sociální demokracie bližší než postoje, které se dají označit jako postoje liberálního středu, tedy to, za co se samo označuje Občanské hnutí. Byly dva podstatné důvody, proč jsem se přihlásil už po rozlučovací sjezdu v Lucerně do Občanského hnutí, a proč jsem později vstoupil do klubu OH ve Federálním shromáždění. Za prvé proto, že jsem dostal od svých voličů mandát na plnění programu Občanského fóra a na značku OF. OH je vedle ODS legitimním nástupcem Občanského fóra. Má přítomnost v OH tedy navazuje na mandát za OF, jenž jsem dostal. Kdybych byl v sociální demokracii, tak by tomu tak nebylo a moji voliči by s tím nemuseli souhlasit.

Druhý důvod je ten, že na rozdíl od sociální demokracie je OH hnutí, to znamená, že toleruje poměrně široké názorové spektrum v rámci demokracie a tržní ekonomiky. Podmínkou k členství v OH není sám sebe považovat za liberála nebo člověka středu, ani přisahání na ekonomický liberalismus. Tato volnost OH mi vyhovuje mnohem více, než určitá sevřenost politické strany, kterou Čs. sociální demokracie je.»

OH se tedy přihlásilo k myšlence politického liberalismu. Pan Mandler se v rozhovoru pro náš list vyjádřil, že jestliže vy, trockista, mluvíte za liberály, něco na tom není v pořádku. Vidíte vy v tom nějaký rozpor?

«My jsme Občanské hnutí a podle postavení jeho jednotlivých členů, kteří hovoří na veřejnosti, lze usuzovat, do jaké míry hovoří za celé hnutí. Kdybych byl členem představenstva, rady OH nebo předsednictva klubu OH, samozřejmě, že bych si musel počínat opatrněji. Jako prostý člen mohu říkat své názory, které nemusí vždy vyjadřovat názor většiny OH, zejména na některé okrajové problémy, bez rizika, že by mě někdo podezíral, že mluvím za celé OH. V tom nevidím žádný rozpor.»

Dá se říci, že se v OH nacházejí ve vnitřní opozici vůči dominující ideji politického liberalismu?

«Rozhodně ne. Samotná Vaše myšlenka značí, že máte ideologické myšlení. OH je politickou silou, snažící se uchovat a rozvíjet prvky občanské demokracie, tedy širokého názorového rozrůznění. Opozice v rámci Občanského hnutí prostě není na místě, a nikoho z nás netrápí. Ta možná trápí vás, kteří jste mimo toto hnutí. Nechte nás žít a organizovat se způsobem, který považujeme za vhodný.

Pokud se týká politického liberalismu, příliš tomu nerozumím. Pokud znamená demokracii, politický pluralismus, respekt a toleranci k názoru druhého, a hlavně antiautoritářství a odpor vůči diktatuře a dirigismu, potom i já jsem politikým liberálem. Mohu říci, že jako marxista mám blízko dokonce k ekonomickému liberalismu, a sice tam, kde ekonomický liberalismus usiluje o odstátění ekonomiky, chcete-li, její privatizaci, a tam, kde marxismus usiluje o postupné odumírání státu a nahrazování všech

státních institucí institucemi společenskými.»

Jak si představujete tyto společenské instituce?

«Jinak mohly vypadat teorie, nebo, chcete-li, utopie, o proletářském státu, a jinak vypadají teorie, a chcete-li, opět utopie, o občanské společnosti. Vzhledem k tomu, že i já jsem přistoupil na principy tržní ekonomiky, je jasné, že tyto principy musejí být uplatňovány i na základě soukromého vlastnictví výrobních prostředků. S ním souhlasím do určité úrovně, v určitých oblastech, zejména ve službách, v řemeslech, v malovýrobě, i v zemědělství. Jde o to, aby ekonomický život na úrovních, kde se organizuje více lidí, měl kolektivní charakter, aby lidé měli možnost ovlivňovat výrobu. Výrobní demokracie se může rozvíjet formou účasti na řízení, lidového akcionariátu, družstev nebo hospodářské samosprávy.

V politické oblasti považují za důležitý rozvoj územní samosprávy, který u nás už započal. To je také prvek občanské demokracie, které já osobně dávám přednost před mocenským systémem, v němž se prosazují jednotlivé politické strany. Nemyslím si, že politický i ekonomický liberalismus jsou nutně spjaty s takovým systémem, kde politické strany usilují o moc ve státě a vládnou nad společností. Dovolte mi, abych těmito slovy politický i ekonomický liberalismus rehabilitoval. Této rehabilitace je mu zapotřebí, protože je často zneužíván těmi, kdo prosazují výlučně zastupitelskou demokracii a výlučně soukromé vlastnictví výrobních prostředků.»

Petr Uhl při hlasování na nedávném ustavujícím sněmu Občanského hnutí. Foto L. Kotek

Jaký je Váš názor poslance na navrhovanou rekonstrukci předsednictva Federálního shromáždění? Je nutná nebo není?

«Myslím si, že nutná není, i když se domnívám, že určitá rekonstrukce bude prospěšná. Ti, kteří tvrdí, že nutná je, vycházejí z toho, že VPN i OF se rozložily a je tedy třeba, aby nové subjekty, které vznikly na jejich místě, měly spravedlivější zastoupení v předsednictvu. Já tento požadavek považuji za legitimní. Rozhodně jsem však odpurcem útoku na Alexandra Dubčeka, a zejména pak na Zdeňka Jičínského, protože si těžko dovedu předsta-

vit fungování FS právě bez něho.

»

Proč?

«Je to velmi schopný člověk, zkušený právník. Vznicem k protokolárním funkcím a častým cestám do ciziny, které musí vykonávat předseda Alexander Dubček, běžná řídicí práce parlamentu spočívá právě na prvním místopředsedovi FS. Zdeňk Jičínský to dělá s neobyčejnou objektivitou a v souladu s právními normami.»

Myslíte si, že někdo jiný by to nedělal dostatečně objektivně?

«Mě nikdo jiný nenapadá.»

Děkují za rozhovor

Otázky kladl Martin Daneš